

V tej številki...

» Preventiva v šoli – študijski obisk v Gentu (Belgija) (str. 1)

» Delovni posvet: Smernice in priporočila za delo na področju šolske preventive (str. 6)

Preventiva v šoli – študijski obisk v Gentu (Belgija)

Matej Košir, Robin Turk, Selma Mehičič, Veronika Jelen in Ciril Klajnšček

Poročilo

16.4.2012, predavanje: Peer van der Kreeft, University College Ghent

Preventivne strategije na področju zasvojenosti

Razvrstitev preventivnih strategij:

- » mnenjske - strategijo izberemo tako, da mnenje o neki temi poda oseba, ki je za ciljno populacijo najbolj verodostojna
- » teoretične - strategijo izberemo na podlagi teoretičnega znanja. Primer: strategije zastraševanja delujejo pri otrocih od 3. do 7. leta starosti, kasneje pa ne (razvojna psihologija).
- » dokazne - strategijo izberemo glede na rezultate, ki jih je prinesla, čeprav je lahko neprijetna, šokantna

Preventiva glede na izkušnjo ciljne skupine z drogami

- a. primarna preventiva - ciljna skupina še ni poizkusila drog
- b. sekundarna preventiva - ciljna skupina je že poizkusila droge, vendar še ni vidnih iz tega izhajajočih negativnih posledic
- c. terciarna preventiva - ciljna skupina je že poizkusila droge in trpi za negativnimi posledicami - preventiva se osredotoča na zmanjševanje negativnih posledic in preprečevanje recidiva

Inštitut za raziskave in razvoj "Utrip"
Trubarjeva cesta 13, Grosuplje

Zveza društev na področju drog Slovenije, Tabor 9, Ljubljana

Rdeči križ Slovenije
Mirje 19, Ljubljana

Mladinsko združenje Brez izgovora

Mladinsko združenje Brez izgovora Slovenija
Celovška 185, 1000 Ljubljana

PREVENTIVA

Univerzalni programi - namenjeni so celotni ciljni skupini

Primer: knjiga za otroke 'The Hole in the Fence', ki jo je izdalo kanadsko Ministrstvo za zdravje. Knjiga vsebuje 18 zgodbic, v katerih kot glavni junaki nastopajo različne vrste zelenjave. Preko zgodb, ki jih otrokom pripoveduje vzgojitelj v vrtcu, se ti učijo različnih življenjskih veščin (kako prositi za pomoč, ponuditi pomoč, ohraniti skrivnost, izboljšati samopodobo itn.), kar se je izkazalo za boljšo preventivo na področju zasvojenosti, kot je npr. strašenje s slikami pljuč kadičca. Preko subliminarnih sporočil v zgodbah se kreira tudi odnos otroka do škodljivih substanc. Pristop učenja življenjskih veščin se v šolah s SCI (Comprehensive Social Influence) programi uporablja do 18. leta starosti.

Selektivni programi

- namenjeni ranljivim skupinam znotraj ciljne skupine, npr. otroci, ki izhajajo iz družin kjer so prisotni alkoholizem, nasilje, droge, nižja izobrazba, nizek socialni status

Primer: knjiga za otroke Bobbie, ki govori o psičku katerega lastnica veliko spi, on pa je precej osamljen. Preko identifikacije s psičkom se otrok, ki ima starša odvisnika, uči ceniti lepe trenutke s staršem, igrati in zamotiti se sam, ne le čakati na to kdaj se bo starš počutil bolje. Knjiga ne govori o problemu odvisnosti neposredno, ker je to za otroka breme, ampak ga usmerja v to kako se odzvati na nenavadno obnašanje starša tako, da se bo sam počutil čim boljše.

Ta program je prinesel dobre rezultate v Švici in na Škotskem.

Indicirani programi

- namenjeni so ranljivim posameznikom znotraj ciljne skupine, npr. otroci z določenimi tveganimi osebnostnimi lastnostmi ali motnjami, hiperaktivni, izrazito občutljivi..

Ti programi dajejo smernice kako delati z otroci, katerih starši so na zdravljenju, sami pa prevzamejo vlogo nekakšnega skrbnika svojega starša.

Intervencijska lestvica

Univerzalni programi	Preventiva	Zgodnja intervencija
Selektivni programi		
Indicirani programi		
Identifikacija	Zdravljenje	
Zgodnje zdravljenje		
Standardno zdravljenje		
Dolgoročno zdravljenje	Naknadno zdravljenje	
Naknadna oskrba		

Normativna prepričanja ter pritiski vrstnikov/skupine

Mladi imajo mnogo napačnih predstav o obnašanju in tveganem vedenju sovrstnikov (tvegano seksualno vedenje, uživanje opojnih substanc...). Pogostost takšnih vedenj je v realnosti mnogo nižja v primerjavi s predstavami v glavah mladostnikov. Ker želijo pripadati skupini in se obnašati tako kot drugi, so taka normativna prepričanja ekstremen dejavnik tveganja na področju zasvojenosti mladih.

V ta namen se izvaja vaja v skupini, kjer vsak izpolni anketo o vrsti in pogostosti tveganega obnašanja. Najprej izpolni list o svojih navadah, nato še enega o navadah drugih ljudi v skupini glede na njegovo prepričanje. Izkaže se, da so ocene vedno precenjane.

V programu 'Izštekanj' (preventivni program za mlade med 12 in 14 letom starosti, ki se že izvaja v nekaterih slovenskih šolah) ena od lekcij z naslovom 'Biti ali ne biti v skupini', obdela temo vrstniškega pritiska oz. pritiska skupine, ki ni nujno vedno direkten pritisk, temveč je bolj povezan s potrebo po pripadanju skupini.

Drugi dan – Bruselj (Program »Unplugged« v Evropski šoli)

Program »Unplugged«:

- › se je pilotsko začel izvajati leta 2002
- › gre za šolski preventivni program, ki temelji na znanstvenih teorijah
- › program je med drugim namenjen preprečevanju uporabe alkohola, tobaka in drugih drog
- › ciljna populacija so učenci stari med 12 in 14 let
- › program ponuja kompleksno intervencijo na vseh področjih (tobak, alkohol, droge)

Cilji programa »Izštekanj« so:

1. predstavljane začetkov uporabe drog
2. predstavljane prehoda od eksperimentalne do redne uporabe drog
3. Krepitev socialnih veščin pri mladih, da se počutijo bolj odzivne kasneje v posebnih priložnostih.
4. Pomoč učencem, da ne postanejo zasvojeni ter informiranje

Intervencija:

Program »Unplugged« so začele izvajati različne šole v različnih državah EU. Program vključuje 12 lekcij, ki jih šole izvajajo v časovnem obdobju 3-4 mesece, namenjen pa je učencem med 12 -14 let. Lekcije vključujejo tako intra-, kot tudi interpersonalne veščine ter znanje in izkušnje oziroma odnos (informacije in različne življenjske situacije). Vse to je povezano tudi s popravljanjem napačnih normativnih prepričanj (npr. da večina mladostnikov uporablja droge kot jih v resnici), ki lahko vodijo v neželene oblike tveganega vedenja.

Vrednotenje:

Vrednotenje programa je bil precej zapleten proces. V vrednotenje so bile zaobjete vse sodelujoče šole iz sedmih evropskih držav, in sicer tako, da so učenci trikrat izpolnjevali za to namenjen vprašalnik (pred začetkom izvajanja programa ter dvakrat po izvedbi programa). Vrednotenje je pri učencih iz kontrolnih šol pokazalo povečano uporabo drog. V intervencijskih šolah pa je bila stopnja uporabe drog zmanjšana za 25%. Edina pomanjkljivost, ki se je pokazala pri vrednotenju je ta, da ni bilo možno ovrednotiti in »izmeriti« osvojene veščine.

»Follow up«:

- › 12 – 14 let – Unplugged I
- › 15 – 16 let – Unplugged II
- › 17 – 18 let – Unplugged III

Unplugged II in Unplugged III sta še vedno v procesu oblikovanja in bosta namenjena starejšim mladostnikom. Unplugged II bo program, bolj osredotočen na informiranje, Unplugged III pa bo bolj podroben – nadaljevalni učinek vseh treh programov.

Ni cilj, da bi vsaka šola izvajala program »Unplugged«, bi pa šole morale izvajati vsaj kakšen učinkovit preventivni program.

Andrea Heering (učiteljica v Evropski šoli):

- › Že bila vključena v "Life skills programme" in "Prevention in tem", in sicer v Nemčiji ter nekaterih drugih preventivnih programih v Veliki Britaniji.
- › Trenutno poučuje v Evropski šoli v Bruslju, skupaj s sodelavcem Nickom pa izvaja programa »Unplugged«.
- › Od novembra 2011 deluje skupina, v katero so vključeni starši, učitelji in tudi učenci, namen skupine pa je analizirati preventivne programe in poiskati načine za izboljšanje učinkov le teh. Poleg izvajanja lekcij v okviru programa »Unplugged«, starši organizirajo tudi različne dogodke, ki so povezani z vsebinami programa.
- › Izvajanje programa ni lahko delo, saj izvedba temelji na dobri volji in pripravljenosti učitelja, ki mora za lekcije odstopiti tudi nekaj svojih ur.
- › Evropska šola nudi izvajanje programa v štirih različnih jezikih.
- › V Belgiji je že med 120 – 200 šol, ki izvajajo program »Unplugged«.

Delovni posvet: Smernice in priporočila za delo na področju šolske preventive

29.5. 2012 smo v hotelu Lev organizirali delovni posvet na temo smernic na področju preventivnega delovanja v šolah. Inštitut Utrip je gostil gospoda Jeffa Leeja, izvršnega direktorja organizacije Mentor Foundation International, ki je pomagal in svetoval pri nastajanju našega dokumenta. Jeff Lee je za to organizacijo delal v več kot 80 državah po vsem svetu, bil pa je tudi svetovalec vlad ter drugih mednarodnih in nacionalnih organizacij pri razvoju, izvajanju, vodenju in ocenjevanju projektov, povezanih s preprečevanjem uporabe drog ter promocijo zdravja. Ima veliko praktičnih izkušenj s poučevanjem v šoli, mladinskim delom in usposabljanjem učiteljev ter drugih strokovnjakov. Mednarodni ugled je pridobil zaradi svojega strokovnega in praktičnega dela na omenjenih področjih ter tudi prizadevanj za proučevanje, razvoj, podporo in širjenje učinkovitih pristopov promocije zdravja ter preventive na področju uporabe drogi in zasvojenosti.

Izkušnje gospoda Leeja so se nam zdele primerne, da bi jih delili tudi z našimi strokovnjaki na področju preventive, zato smo želeli na posvet privabiti čim več predstavnikov javnih ustanov (Inštitut za varovanje zdravja, Zavod za šolstvo, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za zdravje), nevladnih organizacij in šol. Presenetljivo je dejstvo, da se je povabilu odzvalo zelo majhno število nevladnih organizacij, ki svojega mnenja niso posredovali niti preko elektronske pošte.

Povabilu se je odzvalo okoli 20 različnih akterjev, ki so podali svoja mnenja. Vsa mnenja oziroma predloge, ki so sledili obstoječim strokovnim dognanjem, smo tudi vključili v končno verzijo dokumenta. Menimo, da so te smernice šele začetek premika v smeri proti bolj kakovostni preventivi in predstavljajo dobro osnovo za nadaljnji razvoj.

preventivna platforma

Bilten številka 17